

Tajný denník pravekého dobrodruha

Interreg

Slovensko – Česko

Spolufinancovaný
Európskou úniou

FOND MALÝCH
PROJEKTOV

ER BBK
EVROPSKÝ FOND ROZVOJA KAPALITY

Ahoj, milý bádateľ!

Vitaj na výprave do minulosti! Krajina okolo Piešťan, Váhu alebo Hodonína ukrýva stopy ľudí a zvierat staré desaťtisíce rokov. Pravekých lovcov sem lákala rieka, zver aj teplé pramene, ktoré nezamrzali ani v zime.

Pod zemou po nich zostali kamenné nástroje, ohniská, kosti mamutov, črepy nádob aj ďalšie stopy. Niektoré sú veľké, iné by si bez lupy takmer prehliadol.

Archeológ je preto trochu ako detektív. Nález nestačí iba vykopať – treba zistiť, kde presne ležal, v akej vrstve pôdy a čo bolo okolo neho. Až potom môže začať rozprávať svoj príbeh.

Na ďalších stranách sa archeológom staneš aj ty. Čaká ťa cesta po skutočných pravekých stopách zo Slovenska aj Moravy.

Priprav si oči, zvedavosť a trpezlivosť.
Minulosť je bližšie, než si myslíš!

*ODTLAČ TU SVOJ PALEC, NECH SA
AJ Z NEHO STANE STOPA HISTÓRIE.*

Výbava do terénu

Použi ceruzku a spoj každý nástroj s jeho popisom.

Odstraňuje posledné zrnká zeminu z krehkého nálezu bez toho, aby ho poškodil.

Odhalí detaily, ktoré voľným okom takmer nevidíme – ryhy, opracovanie kameňa či drobné poškodenia.

Pomáha pri jemnom čistení odolnejších povrchov a drobných detailov.

Nález treba nielen nájsť, ale aj presne zmerať a zaznamenať jeho polohu.

Archeológ ňou zarovnáva a opatrne odkrýva jednotlivé vrstvy pôdy.

Odvezie zeminu, ktorú už archeológovia preskúmali.

Prepadne hlina, ale malé kúsky kostí, črepy či kamenné úlomky zostanú.

NÁJDE STOPU

Nálezisko môže prezradiť povrchový prieskum, stavba, výkop alebo úplná náhoda. Archeológ najskôr zisťuje, čo sa na mieste ukrýva.

1

2

Ako pracuje archeológ?

3

4

VŠETKO DOKUMENTUJE

Fotografuje, meria, kreslí a zapisuje. Dôležitý je predmet aj miesto, kde ležal.

ODKRÝVA VRSTVU PO VRSTVE

Nekope bezhlavo do hĺbky. Zeminu odstraňuje postupne, aby nezničil nález ani jeho okolie.

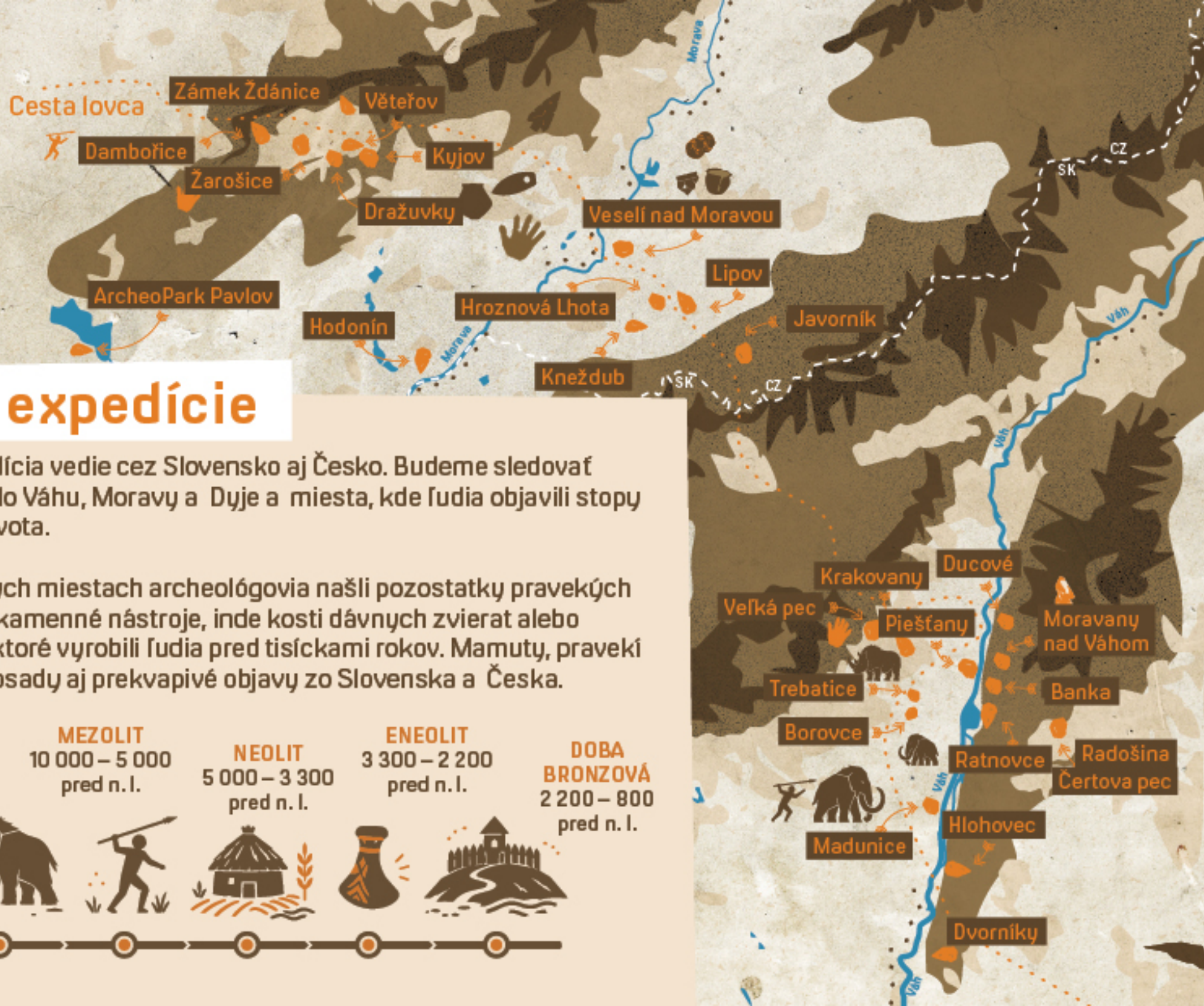
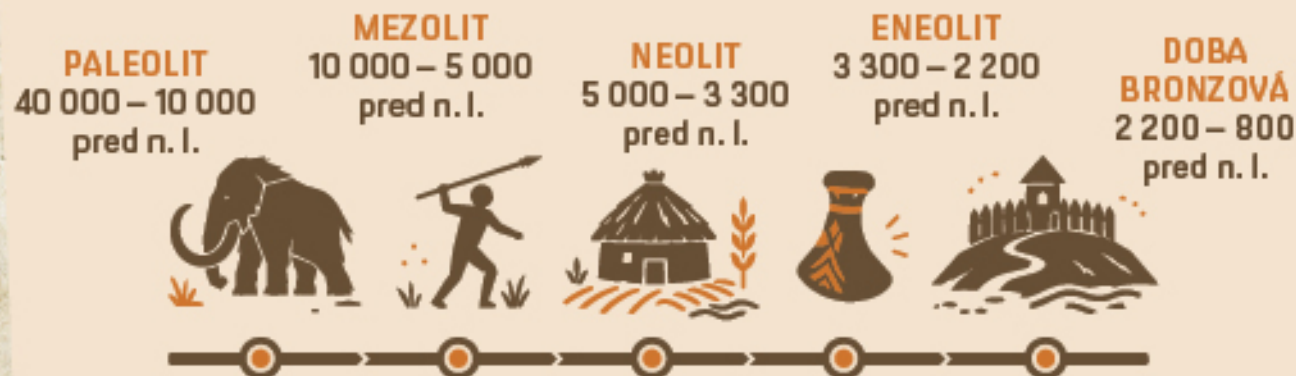
SKÚMA A CHRÁNI

Nálezy sa čistia, určujú, konzervujú a ukladajú do múzea. Odtiaľ môžu vedcom rozprávať svoj príbeh ešte celé desaťročia.

Mapa expedície

Naša expedícia vedie cez Slovensko aj Česko. Budeme sledovať krajinu okolo Váhu, Moravy a Dyje a miesta, kde ľudia objavili stopy dávneho života.

Na niektorých miestach archeológovia našli pozostatky pravekých táborísk a kamenné nástroje, inde kosti dávnych zvierat alebo predmety, ktoré vyrobili ľudia pred tisíckami rokov. Mamuty, pravekí lovci, prvé osady aj prekvapivé objavy zo Slovenska a Česka.

Svet lovcov mamutov

Pred desiatkami tisíc rokov vyzeralo Piešťansko úplne inak. V chladných obdobiach tu bola otvorená step a žili tu mamuty, soby, kone, vlky či nosorožce srstnaté.

Pravekí lovci si vyberali vyvýšené miesta nad údolím Váhu, odkiaľ mohli sledovať pohyb zveri. Archeológovia predpokladajú, že dôležité boli aj piešťanské termálne pramene, ktoré nezamrzali ani počas zimy.

Moravany
23 000 rokov
7,6 cm

Malá, ale slávna

Z Moravian pri Piešťanoch pochádza Moravianska Venuša. Je vyrezaná z mamutieho kla, meria iba 7,6 centimetra a jej vek bol určený približne na 23 000 rokov.

DOFARBI PRAVEKÝ TÁBOR

Dokonči ilustráciu podľa seba. Vyfarbi oheň, oštep, mamuta a ďalšie biele časti tábora.

Svet prvých roľníkov

Po skončení doby ľadovej sa klíma oteplila a spôsob života ľudí sa postupne menil. V mladšej dobe kamennej – neolite – začali ľudia pestovať plodiny, chovať zvieratá a budovať stálejšie osady.

Objavili sa nové remeslá. Ľudia brúsili kamenné sekery, vyrábali textilie a z hliny tvarovali nádoby. Tie nepotrebovali iba na varenie – mohli v nich uchovávať zrnú, vodu a ďalšie zásoby.

DOKRESLI VZORY

Na každej nádobe už časť ornamentu nájdeš. Pokračuj v jeho rytme a doplň chýbajúcu polovicu. Sleduj čiary, trojuholníky, bodky, vlnovky a špirály.

Čo ukrýva zem?

Zem pod nami nie je jedna veľká hnedá masa. Skladá sa z vrstiev, ktoré vznikali v rôznych obdobiach. Pre archeológa sú podobné stránkam v knihe. Ak vie, v ktorej vrstve sa nález nachádzal, môže lepšie pochopiť jeho vek a súvislosti.

V okolí Piešťan, Moravian nad Váhom či Banky sa množstvo pravekých nálezov zachovalo v spraši – jemnom prachu, ktorý počas ľadových dôb navieval vietor. Práve v takýchto vrstvách sa našli kamenné nástroje aj kosti zvierat.

Nemôžem nič zabudnúť!

Toto je tvrdý oriešok.

NAJDI 10 ROZDIELOV

Pozorne porovnaj oba pôdne rezy. Na druhom obrázku niektoré nálezy chýbajú. Nič neprehliadni. V archeológii môže rozhodovať aj malý detail.

Haloóóóóóóóóóóóóóóó!

Niečo mám!

Náš tým narazil na nález!

Jeden príbeh, ktorý sa naozaj stal.

V Ratnovciach v roku 2009 si výskumníci všimli vo svahu pri ceste niečo nezvyčajné. Zo spráše trčala časť mamutieho kla.

Nevytiahli ju zo zeme. Nález iba čiastočne odkryli, zabezpečili a privolali odborníkov. Pri následnom záchrannom výskume sa našiel kus kla, dva mamutie zuby, časti lebky, rebro a dokonca kosť soba.

Našli sme nálezisko!

Podarilo sa nám odkryť miesto s veľkým množstvom pozostatkov. V zemi sa ukrývajú kúsky keramiky aj kosti. Pre archeológa je dôležité nielen to, čo našiel, ale aj koľko jednotlivých nálezov sa na mieste nachádza.

Koľko kostí, črepov a archeologického náradia sa ti podarí nájsť?

ČREPY

KOSTI

NÁRADIE

A diagram with three white rounded rectangular boxes arranged horizontally. Each box contains a category of findings in a brown, handwritten-style font. Below the boxes, a line of text provides a tip on how to search for these findings.

ČREPY

KOSTI

NÁRADIE

MALÝ TIP: POČÍTAJ SYSTEMATICKY, NAPRÍKLAD ZĽAVA DOPRAVA, ABY SI ŽIADNY NÁLEZ NEZARÁATAL DVAKRÁT.

Dokumentujeme nález

V roku 1944 v Borovciach pri
Piešťanoch narazili ľudia pri kopaní
na vzácny praveký nález. O jeho
záchranu sa neskôr postarali členovia
Piešťanskej muzeálnej spoločnosti.

ODHAČ' NÁLEZ

Spoj body postupne od 1 do 91. Keď spojiš posledný bod,
ukáže sa ti, čo sa v zemi ukrývalo. Čo archeológovia našli?

Pomôž zreštaurovať nádobu!

Na našej ceste po Morave sme našli kúsky úlomkov, ktoré treba spojiť. Nálezy pochádzajú z miest ako Věteřov, Žarošice či Pavlov. Aj keramické nádoby a ich malé úlomky patria medzi nálezy, ktoré archeológom pomáhajú spoznávať život ľudí v minulosti.

Nádobu sa v zemi často nezachová celá. Archeológovia nájdu iba jednotlivé črepy a potom skúmajú ich tvar, materiál a výzdobu, aby zistili, ktoré kúsky patrili k sebe.

POSKLADAJ NÁDOBY

Archeológovia objavili 12 črepov, ktoré patrili k trom rôznym nádobám. Pozorne si prezri ich tvar, farbu a výzdobu a skús zistiť, ktoré kúsky patria k sebe.

Keď ich správne rozdelíš, čaká ťa ešte jedna kontrola: spočítaj čísla na črepopch každej nádoby. Ak si ich poskladal správne, pri všetkých troch nádobách ti vyjde rovnaký súčet.

Postav si tábor pravekých lovcov

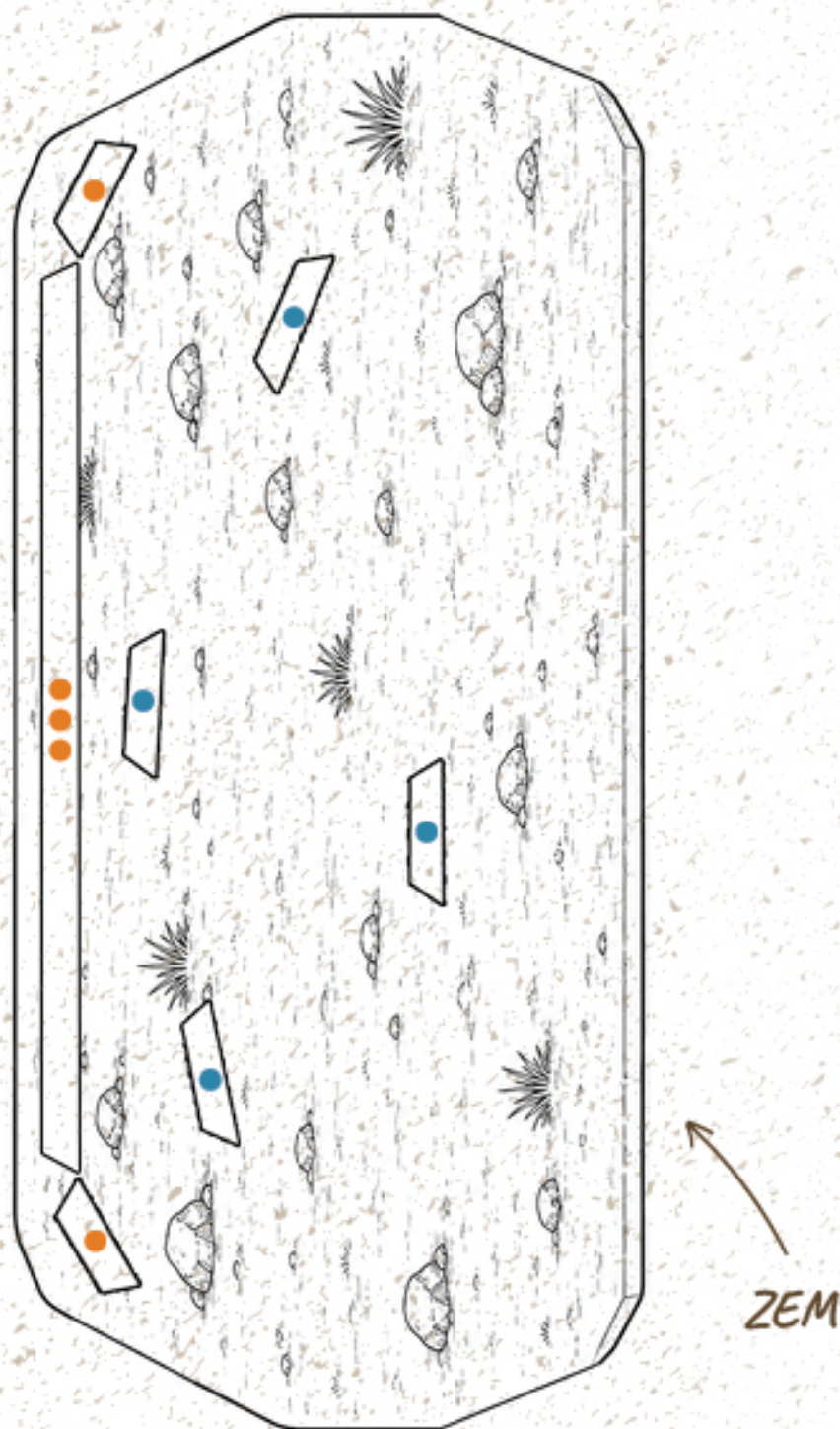
Pred tisíckami rokov si pravekí lovci zakladali menšie sezónne tábory aj v okolí Piešťan, Moravian nad Váhom, Banky a Ratnoviec. Vyvýšené miesta nad údolím Váhu im poskytovali dobrý výhľad na krajinu a pohyb zveri.

Archeológovia tu nachádzajú kamenné nástroje, zvieracie kosti, uhliky z ohnísk a ďalšie stopy, podľa ktorých sa snažia zistiť, ako ľudia v praveku žili. Presnú podobu ich táborov však nepoznáme – preto je aj táto dioráma rekonštrukciou podľa toho, čo o ich živote vieme.

POSTAV TÁBOR

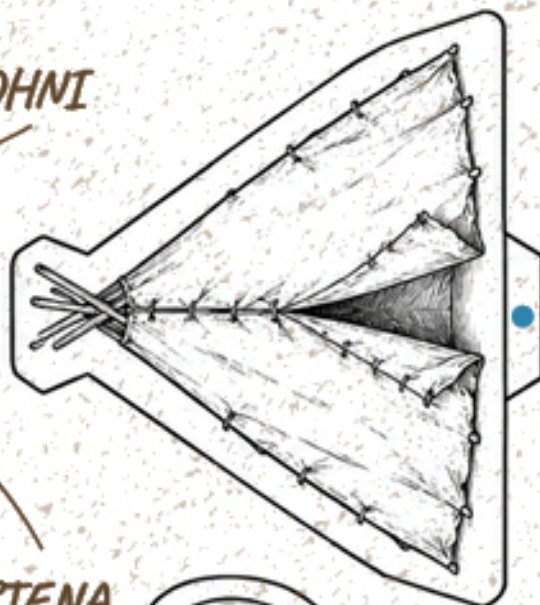
Teraz si postav vlastný praveký tábor

Vyfarbi a vystrihni jednotlivé diely, poskladaj ich a umiestni tam, kam podľa teba patria. A nezabudni na mamuta – jeho kosti a kly sa našli na viacerých miestach Piešťanska.

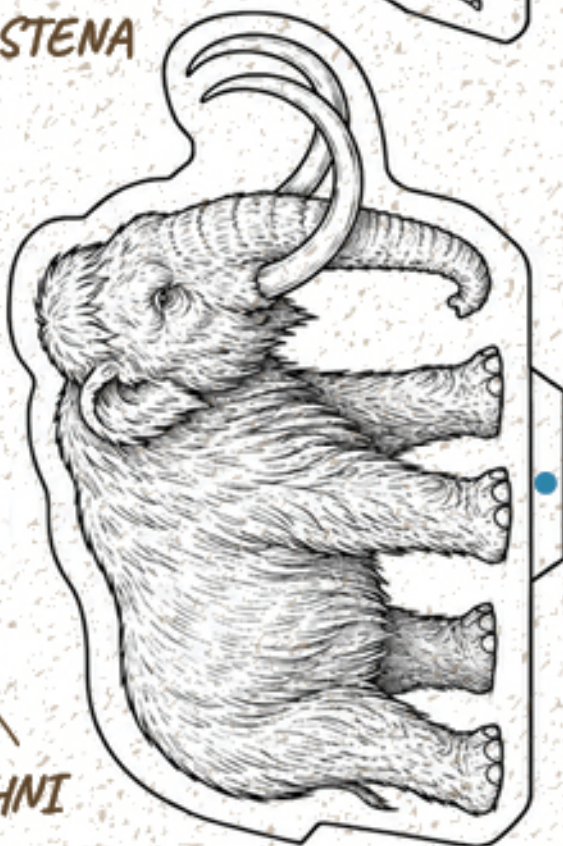

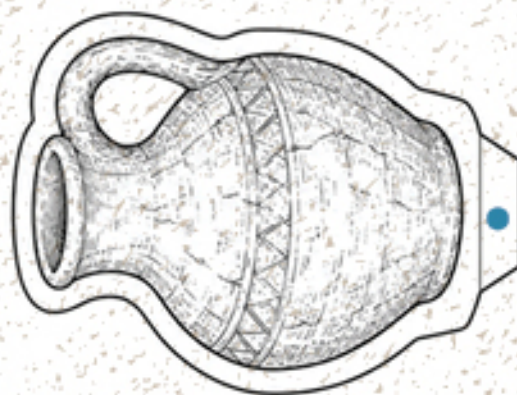
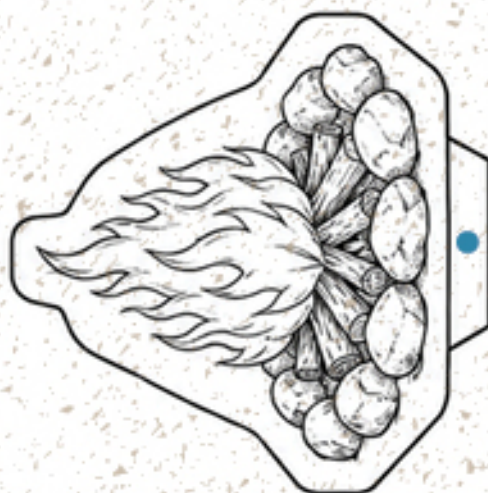
OHNI

STENA

OHNI

VYFARBI,
VYSTRIHNI
A POSTAV

Príbeh ukrytý v hline

Hlina bola pre ľudí už v praveku veľmi užitočným materiálom. Dala sa tvarovať rukami a po vysušení a vypálení v ohni stvrdla. Zaujímavé je, že s vypaľovanou hlinou experimentovali ľudia ešte skôr, než sa začali venovať poľnohospodárstvu.

Dôkazy poznáme aj z lokalít Pavlova a Dolných Věstoníc na Morave. Pred viac ako 25 000 rokmi tu žili lovci a zberači, ktorí dokázali vytvárať z hliny a vypaľovať drobné predmety alebo plastiky. Keramická technológia je jedným z pozoruhodných objavov moravských nálezísk obdobia lovcov mamutov.

Teraz si od archeológie na chvíľu oddýchni. Vyfarbi nádobu podľa vlastnej fantázie. Môžeš použiť farby hliny a zeme alebo vytvoriť úplne vlastnú výzdobu.

Pri vyfarbovaní si skús všimnúť jej tvar, okraj, vzory a jednotlivé pásy výzdoby. Presne takéto detaily si všíma aj archeológ, keď drží v ruke črep starej nádoby.

RELAXAČNÁ OMAČOVÁNKA

Nádoby, aké si pri slove keramika predstavíme dnes, sa stali omnoho dôležitejšími neskôr. V mladšej dobe kamennej – neolite – sa ľudia začali usádzať, pestovať rastliny a chovať zvieratá.

Potrebovali nádoby na uchovávanie zásob, prípravu jedla či prenášanie potravín. V podkladoch k našej expedícii máme takéto neolitické osídlenie doložené napríklad v Moravanoch nad Váhom – v polohách Bacurová, Zakostolje a Pri kríži alebo v Čechách vo Veselí nad Moravou a v Kyjově.

Je rad na tebe!

Archeologický alebo paleontologický nález nie je obyčajný suvení. Kosť, črep či kamenný nástroj vedcom prezrádza najviac vtedy, keď poznajú aj miesto a vrstvu, z ktorej pochádza.

Takto postupovali aj pri nálezoch mamuta z Ratnoviec. Po záchrannom výskume putovali do Balneologického múzea v Piešťanoch, kde boli očistené, zlepené, zakonzervované a bezpečne uložené.

V múzeu sa teda nekončí príbeh nálezu. Práve tam sa môže začať jeho ďalšie skúmanie.

NAKRESLI OBJAV

Predstav si, že si objavil predmet, ktorý bude o tisíc rokov vystavený v múzeu.

Nakresli ho do vitríny.

Čo si objavil?
Kosť neznámeho zvierata? Nádobu? Kamenný nástroj? Šperk?
Alebo úplne nový záhadný predmet?

Diplom

mladého archeológa

za úspešné zvládnutie archeologickej misie
Cesta do praveku na Slovensku aj v Česku

Tento diplom získava:

.....
za zvedavosť, odvahu a objavovanie dávnych tajomstiev.

.....
Podpis mladého archeológa

.....
Dátum

OBJAV POZOSTATKOV MAMUTA RATNOVCE

Navštívte cestadopraveku.sk

Projekt „Cesta do praveku“ (FMP/KCR/02/008_SK)
je podporený z Programu cezhraničnej spolupráce
Slovensko – Česko 2021-2027 / Fond malých projektov.

Partneri

Podporovatelia

